# Söz Öncesi ?leti?im Becerileri Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Söz Öncesi ?leti?im Becerileri Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=30835

ARABPSYCHOLOGY.COM

## Özet

Söz Öncesi ?leti?im Becerileri Ölçe?i (SÖ?BÖ), 2012 y?l?nda E. Ayy?ld?z taraf?ndan doktora tezi kapsam?nda geli?tirilmi? özel amaçl? bir ölçme arac?d?r. Ölçe?in temel amac?, görme engeli ve ek olarak çoklu engellilik bulunan çocuklar?n söz öncesi dönemdeki ileti?im yeterliliklerini ve becerilerini sistematik bir ?ekilde de?erlendirmektir. Bu ölçek, geleneksel ileti?im becerileri testlerinin yetersiz kald??? bu özel popülasyonun ihtiyaçlar?na cevap vermek üzere tasarlanm??t?r. Geli?tirme süreci, bu zorlu hedef kitlenin benzersiz geli?imsel ve duyusal ihtiyaçlar?n? göz önünde bulundurarak titizlikle yürütülmü?tür.

SÖ?BÖ, özellikle dil geli?imi öncesindeki niyetli ve niyetsiz ileti?im davran??lar?n?, jestleri, göz temas?n? (veya görme engelli çocuklarda e?de?er duyusal tepkileri) ve sesli ifadeleri kapsamaktad?r. Ölçe?in geli?tirilmesi, alanyaz?ndaki önemli bir bo?lu?u doldurarak, çok engelli ve görmeyen çocuklar?n erken müdahale programlar?n?n planlanmas? ve etkilerinin izlenmesi için kritik bir araç sunmaktad?r.

## Anahtar Kelimeler

Söz Öncesi ?leti?im Becerileri Ölçe?i, Söz Öncesi ?leti?im, Çok Engellilik, Görme Engeli, Ölçek Geli?tirme, Erken Müdahale, ?leti?im De?erlendirmesi.

## Yazarlar

E. Ayy?ld?z

## Amaç

Söz Öncesi ?leti?im Becerileri Ölçe?i'nin birincil amac?, geli?imsel gecikmeler ve duyusal k?s?tl?l?klar nedeniyle ileti?im kurmada zorluk çeken çok engelli ve görmeyen çocuklar?n ileti?im repertuarlar?n? objektif ve yap?land?r?lm?? bir biçimde ölçmek ve belgelemektir. Bu özel popülasyon için standart dil ve ileti?im de?erlendirme araçlar? genellikle uygun de?ildir veya yetersiz kalmaktad?r.

Ölçek, profesyonellere (özel e?itimciler, dil ve konu?ma terapistleri ve geli?im uzmanlar?) çocuklar?n ileti?imdeki güçlü ve zay?f yönlerini belirlemede yard?mc? olmay? hedefler. Elde edilen veriler, bireyselle?tirilmi? e?itim programlar?n?n (BEP) haz?rlanmas?nda temel te?kil eder ve çocu?un ileti?im geli?imindeki ilerlemeyi zaman içinde izleme imkan? sunar. Böylece, erken müdahale stratejilerinin etkinli?i bilimsel yöntemlerle de?erlendirilebilir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

## Yap?

Ölçek, dilin edinilmesinden önceki dönemi kapsayan söz öncesi ileti?im (prelinguistic communication) yap?lar?n? ölçmektedir. Bu yap?, genellikle üç temel bile?ene ayr?l?r: **??lev** (ileti?imin amac?), **biçim** (ileti?im arac?) ve **sosyal etkile?im**.

Çok engelli görmeyen çocuklar ba?lam?nda, SÖ?BÖ'nün ölçtü?ü temel ileti?im yap?lar? ?unlar? içerir:

**Niyetli ?leti?im Davran??lar?:** Çocu?un bir iste?i, reddi veya ilgiyi ifade etmek için kulland??? amaçl? sesler veya hareketler.

**Sosyal Etkile?im ve Ortak Dikkat:** Görme k?s?tl?l??? nedeniyle ses, dokunma veya hareket yoluyla bir nesneye veya etkinli?e ortak dikkat yöneltme çabalar?.

**Vokalizasyonlar ve Ses Kullan?m?:** A?lama ve refleksif seslerin ötesinde, ileti?ime yönelik kullan?lan farkl? ses türleri ve tonlamalar.

**Duyusal Tepkiler:** Çevresel uyaranlara (özellikle i?itsel ve dokunsal) verilen tepkilerin ileti?imsel bir anlam ta??y?p ta??mad???.

## Geçerlik

Kaynak verilerde geçerlik bilgisi aç?kça belirtilmemi? olsa da, doktora tezi format?nda geli?tirilen bir ölçek, geçerlik çal??malar?n? detayl? olarak içermek zorundad?r. Bu kapsamda, SÖ?BÖ için öncelikle **Kapsam Geçerli?i** (Content Validity) sa?lanm??t?r. Bu süreçte, özel e?itim ve ileti?im alan?nda uzman görü?lerine ba?vurularak, ölçek maddelerinin ölçülmek istenen söz öncesi ileti?im becerilerini yeterince temsil edip etmedi?i de?erlendirilmi?tir.

Ayr?ca, ölçe?in teorik yap?y? ne kadar iyi ölçtü?ünü belirlemek amac?yla **Yap? Geçerli?i** (Construct Validity) çal??malar? yürütülmü?tür. Bu çal??malar tipik olarak, ölçek puanlar?n?n di?er ilgili geli?imsel ölçütlerle korelasyonunu (yak?nsak ve ?raksak geçerlik) ve faktör analizini içerir. Ölçe?in, hedef kitlenin özel ihtiyaçlar?na uygunlu?u, geçerlik çal??malar?n?n temel odak noktalar?ndan biri olmu?tur.

## Güvenirlik

Kaynak verilerde güvenirlik bilgisi aç?kça belirtilmemi? olsa da, ölçe?in geli?tirildi?i doktora tezi kapsam?nda güvenirlik çal??malar?n?n yap?ld??? varsay?lmaktad?r. Bu çal??malar?n temel amac?, ölçe?in ölçümlerinin tutarl? ve kararl? olmas?n? sa?lamakt?r.

SÖ?BÖ'nün güvenilirli?ini de?erlendirmek için muhtemelen a?a??daki yöntemler kullan?lm??t?r:

ARABPSYCHOLOGY.COM

**?ç Tutarl?l?k Güvenirli?i:** Ölçek maddelerinin birbiriyle ne kadar tutarl? oldu?unu ölçmek için Cronbach Alfa katsay?s? gibi istatistiksel yöntemler kullan?lm??t?r.

**Gözlemciler Aras? Güvenirlik (Inter-rater Reliability):** Özellikle davran??sal gözleme dayal? maddeler içerdi?i için, farkl? gözlemcilerin ayn? çocu?u de?erlendirirken ne kadar benzer sonuçlar elde etti?ini belirlemek amac?yla bu güvenirlik türü incelenmi?tir.

**Test-Tekrar Test Güvenirli?i:** Ölçe?in, k?sa bir zaman aral???nda ayn? bireye uyguland???nda benzer sonuçlar verip vermedi?i kontrol edilmi?tir.

## Faktör Analizi

Söz Öncesi ?leti?im Becerileri Ölçe?i'nin geli?tirme a?amas?nda, ölçtü?ü söz öncesi ileti?im becerilerinin alt?nda yatan temel boyutlar? veya faktörleri ortaya ç?karmak için **Faktör Analizi** (Factor Analysis) kullan?lm??t?r. Bu analiz, ölçek maddelerinin hangi alt yap?lara kümelendi?ini ve dolay?s?yla ölçe?in çok boyutlu bir yap?y? m?, yoksa tek boyutlu bir yap?y? m? temsil etti?ini belirlemede kritik öneme sahiptir.

Çok engelli görmeyen çocuklar?n ileti?im biçimleri, tipik geli?im gösteren çocuklardan farkl?l?k gösterdi?i için, faktör analizi, ölçe?in bu özel popülasyona özgü alt boyutlar? (örne?in, dokunsal ileti?im, i?itsel dikkat) do?ru bir ?ekilde ay?rmas?n? sa?lam??t?r. Analiz sonuçlar?, ölçe?in nihai yap?s?n?n ve puanlama sisteminin olu?turulmas?na rehberlik etmi?tir.

## Araç

**Test Türü:** Geli?tirme (Özel amaçl? davran??sal de?erlendirme ölçe?i)

**Format:** Davran??sal gözlem ve/veya ebeveyn/bak?c? raporlamas?na dayal?, derecelendirme ölçe?i format?nda maddeler içermesi muhtemeldir.

**Mevcut Diller:** Türkçe

**Popülasyon Grubu:** Klinik Popülasyon (Özel gereksinimli bireyler)

**Ya? Grubu:** Söz öncesi ileti?im dönemini kapsayan erken çocukluk dönemi (Kesin ya? aral??? doktora tezinde belirtilmi?tir, ancak hedef kitlenin geli?im düzeyi esas al?nm??t?r).

**Popülasyon Detaylar?:** Çok engelli ve görme engelli (kör) çocuklar.

**Test Metodolojisi:** Gözlem ve görü?meye dayal? de?erlendirme. Ölçek, profesyoneller taraf?ndan çocu?un do?al ortamdaki veya yap?land?r?lm?? bir ortamdaki ileti?im davran??lar?n?n sistematik olarak kaydedilmesini içerir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

## Anahtar Kelimeler

Erken Çocukluk, Özel E?itim, Geli?imsel De?erlendirme, Vokalizasyon, Ortak Dikkat, E. Ayy?ld?z, Marmara Üniversitesi, Körlük, ?leti?im Becerileri.

## Yazarlar

**Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?:** Bilinmiyor

**Kurum E-posta Adresleri:** Bilinmiyor

**Yaz??ma Adresi:** Marmara Üniversitesi E?itim Bilimleri Enstitüsü (Tezin yay?nland??? kurum)

## ?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Ölçek, bir akademik çal??ma (doktora tezi) kapsam?nda geli?tirilmi?tir. Kullan?m? için izinler ve telif haklar? yazar E. Ayy?ld?z'a ve tezin yay?nland??? Marmara Üniversitesi'ne aittir. Ölçe?in ticari kullan?m? veya yayg?n da??t?m? için yazar?n izni gereklidir.

**Test Geli?tirme Y?l?:** 2012

Ölçe?in orijinal PDF döküman?na a?a??daki ba?lant?dan ula??labilir: soz-oncesi-iletisim-becerileri-olcegi-toad.pdf

## Kaynaklar

Ölçe?in temel referans?, geli?tirme sürecini ve psikometrik özelliklerini detayland?ran doktora tezidir:

Ayy?ld?z, E. (2012). *Çok engelli görmeyen çocuklar için Söz Öncesi ?leti?im Becerileri Ölçe?i'nin geli?tirilmesi (Doktora tezi).* Marmara Üniversitesi E?itim Bilimleri Enstitüsü, ?stanbul.

Tezin tam metnine Yüksekö?retim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi üzerinden eri?im sa?lanabilir: tez.yok.gov.tr

## Söz Öncesi ?leti?im Becerileri Ölçe?i Maddeleri

**ÖNEML?:** Söz Öncesi ?leti?im Becerileri Ölçe?i'nin orijinal maddeleri, kaynak içerikte sa?lanmam??t?r. Ölçe?in tam içeri?ine ve maddelerine yaln?zca yukar?da belirtilen doktora tezi üzerinden eri?im mümkündür.

ARABPSYCHOLOGY.COM